

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- שים לב:** בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
- חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות
- חלק שני — לשון — 50 נקודות
- פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
- פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות — יש לבחור באחד הפרקים
- סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (עמוד 9).
- ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבעמודים 4–8, ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות. 2. הקפד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
- שים לב:** בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.**
- הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות, לכל שאלה — 12 נקודות. "תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות." מטלת הכתיבה (שאלה 5) מזכה ב־26 נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

שאלה 1

III. השפעת האינטרנט על יכולות החשיבה.

שאלה 2

בשני הטקסטים מתואר שינוי גדול שחל בין העבר להווה בעקבות האינטרנט. מבחינת צריכת המידע, לפי טקסט 1, האדם הממוצע כיום צורך מידע רב הרבה יותר מן האדם הממוצע לפני כמה עשורים: מבוגר אמריקאי צורך מדי יום מידע בהיקף של עשרות ספרים, והצריכה ממשיכה לגדול בכשישה אחוזים בשנה. מבחינת האופן שבו אנו זוכרים דברים, לפי טקסט 2, בעבר, בעולם שבו הקשרים היו פנים אל פנים, חילקו בני האדם את האחריות לזכירה בין חברי הקבוצה הקרובה – בני משפחה, חברים ועמיתים – וכל אחד זכר חלק מן המידע וידע למי לפנות כדי להיזכר בשאר. לעומת זאת, כיום האינטרנט מחליף את השותפים האנושיים: אנו "פורקים" מידע למחשב במקום לשמור אותו במוחנו, ולכן אנו זוכרים פחות פרטים בעצמנו. אם כן, בהווה אנו צורכים הרבה יותר מידע מבעבר, אך שומרים ממנו בזיכרוננו פחות, משום שאנו סומכים על האינטרנט שיזכור בשבילנו.

שאלה 3

א. II. המחקר שנערך בבריטניה (פסקה ד).

הנימוק: קאר טוען שהקריאה באינטרנט רוויה בהסחות דעת, ושהן עלולות ליצור הפרעות ריכוז ולפגוע בדרך הלמידה שלנו. המחקר בבריטניה הראה שהסחת הדעת שגרם משחק מחשב מייד לאחר האזנה לסיפור – בדומה לזפזופ בין אתרים באינטרנט – פגעה באופן ניכר בגיבוש הזיכרון של הנבדקים, כלומר פגעה בלמידה. כך המחקר מאשש את טענתו של קאר.

ב. IV. זמינות המידע עשויה להיות יתרון.

שאלה 4

א. (שלושה מן האפשרויות)

I. האינטרנט זמין תמיד.

II. היקף המידע שבאינטרנט גדול לאין שיעור מן המידע האגור בראשו של כל אדם, ולעיתים אף מזה של קבוצה שלמה של אנשים ("יודע הכול").

III. האינטרנט מעודכן תמיד.

אפשרויות נוספות: אין באינטרנט סכנה של איבוד מידע או שכחה (למעט בעת הפסקות חשמל); המידע נשלף ממנו לעיתים מהר יותר מן המידע שאנו שולפים מזיכרוננו.

ב. מה הדהים: החוקרים גילו שאפילו משתתפים שתשובותיהם הועתקו מילה במילה מאתר באינטרנט היו

משוכנעים שהם זכרו את המידע בזכות היכולות שלהם, ולא בזכות "גוגל" (ובאופן כללי – מי שנעזר

באינטרנט דירג את יכולת הזכירה שלו גבוה יותר ממי שלא נעזר בו).

מדוע: משום שהיה ברור שהתשובות לא באו מזיכרונם – הן הועתקו מן האינטרנט – ובכל זאת הם ייחסו את

הידע לעצמם. הממצא מראה עד כמה האינטרנט משטש את הגבול בין הזיכרון האישי שלנו ובין המידע

שבאינטרנט, עד שאנשים חושבים שהם יודעים יותר ממה שהם יודעים באמת.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

האינטרנט בחיינו: היקף השימוש והשפעתו על המוח

האינטרנט נעשה חלק מרכזי בחייהם של הישראלים. על פי מחקר עולמי, 30% מהישראלים גולשים ברשת יותר מחמש שעות ביום – כמעט כפול מן הממוצע בעולם, ו-22% מהישראלים משתמשים בטלפון החכם יותר מחמש שעות ביום. כמו כן 70% מהישראלים גולשים בפייסבוק לפחות פעם ביום, ו-44% נכנסים ליוטיוב מדי יום (גולדנברג, 2015).

שימוש נרחב כל כך מעורר שאלות על השפעת האינטרנט על המוח ועל הזיכרון. מצד אחד, לפי קרצר (2016), הזמינות המיידית של המידע והסחות הדעת ברשת עלולות לפגוע בריכוז ובדרך הלמידה, ומחקרים מראים כי זפזופ בין אתרים פוגע בגיבוש הזיכרון. נוסף על כך, אנשים שיודעים שהמידע יהיה זמין להם גם בעתיד זוכרים פחות פרטים, משום שהאינטרנט משמש להם "זיכרון חיצוני". מצד אחר, מחקרים מצאו כי גלישה באינטרנט מפעילה יותר אזורים במוח מקריאה בספר, בייחוד אזורים הקשורים לקבלת החלטות ולחשיבה מורכבת (קרצר, 2016).

לסיכום, הישראלים גולשים ברשת שעות רבות, ולכן חשוב שיכירו את השפעות האינטרנט על המוח וימצאו את שביל הזהב בין שימוש מושכל לשימוש מזיק.

ביבליוגרפיה

גולדנברג, ר' (2015). 30% מהישראלים גולשים באינטרנט יותר מחמש שעות ביום. גלובס. אוחרז מ-globes.co.il.

קרצר, א' (2016). טובעים בים המידע. מכון דוידסון. אוחרז מ-davidson.weizmann.ac.il.

חלק שני — לשון (50 נקודות)

שאלה 6

חמש צורות שגויות – וזה תיקונן:

- באַחד עָשָׂר ביוני (במקום "אחת עשרה")
 - שמונת אלפים ארבע מאות שישים וְשָׁנִים ספרים (במקום "ושתיים")
 - שָׁשָׁה עָשָׂר אחוזים (במקום "שש עשרה")
 - פִּי שָׁנִים (במקום "שתיים")
 - במקום הַחֲמֵשֶׁה עָשָׂר (במקום "החמש עשרה")
- תקינים (אין לשנותם): אלפיים ותשע עשרה; שבעה עשר שקלים; שלושים ושתיים מדינות; תרשים מספר תשע; בני שש עשרה.

שאלה 7

- א. I. משפט איחוי (מאוחד): [אהרן צ'חנובר ואברהם הרשקו, מדענים ישראלים מהטכניון בחיפה, זכו בפרס נובל לכימיה בשנת 2004], איבר א [ולפיכך הם הוזמנו לטקס בלשכתו של שר המדע]. איבר ב II. משפט מורכב: השאלה [מי ינצח במשחק הכדורגל] פסוקית תמורה אינה מטרידה אותי [כי הקבוצה [שאני אוהד] פסוקית לוואי אינה משתתפת בו]. פסוקית סיבה

- ב. משפט I: מדענים ישראלים מהטכניון בחיפה – תמורה; לכימיה – לוואי; הם – נושא.
משפט II: מי – נושא (בפסוקית); אינה – אוגד.

שאלה 8

- א. (1) משפט פשוט (בעל חלק כולל – נושא כולל).
(2) 1. איום אחד על אזור החוף הוא בנייה על שטח נרחב.
2. איום שני על אזור החוף הוא כריית חול לבנייה.
(3) בנייה על שטח נרחב וכריית חול לבנייה מאיימות על אזור החוף.
(4) לוואי.
- ב. I. השירים העבריים נדחקו הצידה כאשר נכנסה לארץ מוזיקת הפופ והרוק.
סוג פסוקית התיאור: פסוקית זמן.
(אפשרות נוספת: ...נדחקו הצידה משום שנכנסה לארץ מוזיקת הפופ והרוק – פסוקית סיבה).
II. אנו נעשה בדק בית ערכי יסודי כדי שהיחס כלפי המדינה ישתנה.
סוג פסוקית התיאור: פסוקית תכלית.

שאלה 9

- א. (1) אם אתה מתקשה בלימודים, בבית ספרנו תוכל לקבל שיעור פרטי במחיר של שני שקלים בלבד.
(2) מי שמתקשה בלימודים יוכל לקבל בבית ספרנו שיעור פרטי במחיר של שני שקלים בלבד.
(3) אף על פי שהמיזם רק התחיל, כבר נרשמו מאה תלמידים.
(4) נשוא מורחב: תוכל לקבל (משפט II). נשוא שמני: מתן (הזדמנות לכל תלמיד) (משפט III).
- ב. (1) הפכה – אוגד. הופכים – נשוא.
(2) נעשתה / נהייתה.

שאלה 10

- א. (1) תשרי הוא חודש החגים, [שבו מספר ימי החופשה גדול ממספר ימי הלימודים]. פסוקית לוואי
(2) חודש (החגים); גדול.
(3) תשרי, חודש החגים, מאופיין במספר ימי חופשה גדול ממספר ימי הלימודים.
(4) תשרי הוא חודש החגים, ובו מספר ימי החופשה גדול ממספר ימי הלימודים.
- ב. (1) רבים ושונים.
(2) נשוא ("ילך ויגדל" – נשוא אחד).

שאלה 11

- א. (1) משפט I: ניגוד. משפט II: הוספה (ריבוי).
(2) משפט I: צופי הטלוויזיה בחרו בשיר הזוכה, ואילו השופטים לא בחרו בו.
משפט II: שימוש היתר במילה "מרגש" שוחק גם את המילה וגם את מה שהיא מייצגת, כלומר את הרגש.
- ב. (1) הסגר.
(2) להביע דעה או הערה של הכותב על הנאמר.
(3) משפט II ("כנראה").

שאלה 12

- א. מידע – י-ד-ע; רְוִיָּה – ר-ו-י/ה; מְעוֹרָרַת – ע-ו-י/ר; יִחְרְתוּ – ח-ר-ת; הִרְשָׁתָּה – ר-ש-י/ה; לְהִשְׁתַּמֵּשׁ – ש-מ-ש;
מְשֻׁגָּגִים – נ-ש-ג; מְנוּעַ – נ-ו-י/ע; תְּגוּבָּה – ג-ו-י/ב; נָכַר – נ-כ-ר
- ב. רְוִיָּה – קל (פָּעַל); מְעוֹרָרַת – פִּיעַל; יִחְרְתוּ – נִפְעַל; הִרְשָׁתָּה – הוֹפְעַל; לְהִשְׁתַּמֵּשׁ – הִתְפַּעַל; נָכַר – נִפְעַל

שאלה 13

הפועל	השורש	הבניין	שם הפועל
הותיר	י-ו-ת-ר	הפעיל	להותיר
תרים	ת-ו-י-ר	קל (פעל)	לתור
נותר	י-ו-ת-ר	נפעל	להותר
מתר	נ-ת-ר	הופעל	
התרה	ת-ר-י-ה	הפעיל	להתרות

- א. פנות – הצורן הסופי יות: צורן גזירה; משמעותו: הפשטה (שם מופשט – תכונה).
פנויים – הצורן הסופי יים: צורן נטייה; משמעותו: ריבוי (מספר – רבים).

שאלה 14

- א. זוג 1: המשותף – בניין (הפעיל), זמן (הווה). השוני – שורש (ש-ל-ם / ש-ל-י-ה), גוף (יחיד – הוא / רבים – הם).
זוג 2: המשותף – שורש (ע-ל-י-ה), גוף (נסתרת), זמן (עתיד). השוני – בניין (קל / הפעיל).
זוג 3: המשותף – בניין (קל), גוף (נסתרים – הם), זמן (עבר). השוני – שורש (ר-צ-י-ה / ר-ו-י-ץ).

ב. נטו

ג. (1) שאלתי. (2) למחא.

שאלה 15

שם הפעולה	השורש	הבניין
השתכללות	ש-כ-ל-ל	התפעל
שיקה	ש-י-ו-ח	קל (פעל)
פיוס	פ-י-ס	פיעל
הפריה	פ-ר-י-ה	הפעיל

- א. השואה, מצוי, שגיא, פנוי (גזרת ל"י – כמו הפריה, שורש פ-ר-י-ה).
ב. (1) שם תואר.
(2) בסיס וצורן סופי (גזירה קווית).
(3) לדוגמה: פמותי = הבסיס פמות + הצורן הסופי יי. (וכן: שמרני = שמרן + יי; בטיחותי = בטיחות + יי; גופני = גוף + ני.)

שאלה 16

א.

שמות שהאות מ"ם בהם שורשית	שמות שהאות מ"ם בהם תחילית
מְלוּכָה (מ-ל-כ)	מוֹרֵד (י-ר-ד)
מְעִידָה (מ-ע-ד)	מוֹרָא (י-ר-א)
מוֹכֶרֶת (מ-כ-ר)	מְלוֹן (ל-ו/י-ן)
	מוֹשְׁבָה (י-ש-ב)
	מְקַלֵּט (ק-ל-ט)
	מְבַט (נ-ב-ט)

ב. (1)

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
עֲלֹבֹן	מְחִירוֹן
פְּקֻדוֹן	שְׁבוּעוֹן
פְּתֻרוֹן	סְרֻטוֹן
נִסְיוֹן	

(2) מְחִירוֹן (מְחִיר + יוֹן) – קובץ/רשימה (אוסף של מחירים).
 שְׁבוּעוֹן (שְׁבוּעַ + יוֹן) – כתב עת (עיתון) המופיע פעם בשבוע.
 סְרֻטוֹן (סְרֻט + יוֹן) – הקטנה (סרט קצר).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon